

Jogászi etika

ELTE ÁJK Jog- és Társadalomelméleti Tanszék

Tantárgyfelelős: Bányai Ferenc (fbanyai@ajk.elte.hu A. épület 315.)

Előadó: Bányai Ferenc

Nappali képzés

Számonkérés: Írásban történik teszt és esszékérdés formájában. Anyaga: a kötelező irodalom és a félév során az előadáson elhangzottak.

A kurzus leírása: A jogászi és közszolgálati hivatásrendek (bíró, ügyész, ügyvéd, köztisztviselő) etikai kódexeinek, magatartási normáinak ismertetése és összehasonlítása. Az erkölcsre vonatkozó legnagyobb hatású elméletek bemutatása, azok szemléletmódjának és módszertani elveinek alkalmazása a jogászi munka gyakorlása során felmerülő helyzetekben, esetekben, etikai-fegyelmi ügyekben.

Előzetes ismeretek: — Jogszociológia (a jogalkalmazás és a jogászi hivatások szociológiája, jogismeret – jogtudat - jogkövetés). Filozófia (a társadalom alrendszerei, ész és érzelem viszonya, antropológia, magatartási szabályok)

A kurzus célja: A következő készségek elsajátításának támogatása

- a jogászi hivatással szemben támasztott magasabb erkölcsi elvárások megismerése és belsővé tétele.
- a demokratikus jogállami alapértékeknek a jogalkalmazásban való képviselete
- szakmai integritás megteremtése, a hallgató személyes beállítódásának a jogászi hivatásrendek elveivel való megfelelése, egysége.
- a bírói, ügyészi, ügyvédi, közszolgálati jogászi hivatások sajátos kihívásainak és szakmai hagyományainak megfelelő magatartás támogatása

Az előadások témái:

1. Előadás. Jogi és erkölcsi szabályok, meta-etika, normatív etikák, alkalmazott etika.

Kulcsfogalmak: *erényetika, következmény-elv, kötelesség-etika, tett központú és a szabályalapú utilitarizmus, a morális fejlődés szakaszai, erkölcsi normák hierarchiája*

Kötelező irodalom:

- Sandel, Michael J. : Mi igazságos...és mi nem? A helyes cselekvés elmélete és gyakorlata. Budapest, Corvina Kiadó. 2009, 47-76, 126-167.
- Macintyre, Alisdair: Az erény nyomában. Budapest, Osiris Kiadó, 1995, 96-131.

2. Előadás. A bírói etika – Bányai Ferenc

Kulcsfogalmak: *hivatásetika, bírói függetlenség, fegyelmi felelősség magánélet és bírói munka, bírói kompetenciák, bíró erkölcsi jogai és kötelességei.*

Kötelező irodalom:

A bírói magatartás bangalorei alapelvei

A Magyar Bírói Egyesületnek a bírói viselkedés irányelveit meghatározó Etikai Kódexe

Dr. Kondorosi F.-Uttó Gy.-Dr Visegrády A., A bírói etika és a tisztességes eljárás. Magyar Közlöny lap és Könyvkiadó Kft, Budapest, 2008, 32-47.

Orosz Árpád: A bírói hivatás etikája.

http://www.mabie.hu/sites/mabie.hu/files/birak_lapja/BL.1994.IV.2.sz..pdf

3. Előadás. Az ügyészi etika – Bányai Ferenc

- Kulcsfogalmak: *ügyészi szerep különleges erkölcsi követelményei, kapcsolat a nyomozóhatósággal, utasítási jog és vezetők kötelességei, igazság felderítése, emberi jogok védelme, előítélet mentesség*

Kötelező irodalom:

- A Nemzetközi Ügyészi Egyesület etikai kódexe
- Vóko György: Az ügyészi etikáról - az etika szerepéről. In: Ügyészek Lapja. Szakmai érdekképviseleti folyóirat 2000/4, 5-22.

4. Előadás. Az ügyvédi etika – Bányai Ferenc

- Kulcsfogalmak: *kollegialitás, önszabályozás-kamarák feladatai, ügyfél, titoktartás, érdekütközés, tisztességes díj, ügyvédi reklám és tisztességes verseny.*

Kötelező irodalom:

A Magyar Ügyvédi Kamara Szabályzata az ügyvédi hivatás etikai szabályairól és elvárásairól

Horváth Jenő A sajtónyilvánosság és az ügyvédi etika kapcsolata = Jogi beszélgetések. 2007-2009, 2010. 58-62

Patyi Gergely: Ügyvédség a köz-, és a magánjog határán.

<https://jak.ppke.hu/uploads/articles/12332/file/Paty%20Gergely%20PhD%20dolgozat%20v%C3%A9gleges.pdf>

5. Előadás. Közigazgatási és közszolgálati etika. – Bányai Ferenc

- Kulcsfogalmak: *a semlegesség és a struktúra etikája, kormánytisztviselő, közszolgálat, hatékony jogi keret és működőképes etikai kódex, pártpolitika semlegesség, közérdek szolgálata*

Kötelező irodalom:

- Zöld Könyv az állami szerveknél érvényesítendő etikai követelményekről
- A Magyar Kormánytisztviselői Kar hivatásetikai kódexe
- Etika a magyar közigazgatásban: Aktuális kérdések és gyakorlat
- Homicskó Árpád Olivér: Hivatásetikai alapelvek a közszolgálatban a minőségi jogalkalmazás céljából. <http://jesz.ajk.elte.hu/homicsko46.html>

6. Előadás. Gazdaság, jogi szabályozás és etika. – Bányai Ferenc

- Kulcsfogalmak: *code of conduct és gazdasági sikeresség, a póker szabály erkölce, korrupció és integritás, hacker-etika, reklámetikai kódex, felszámolók etikai kódexe, etikai elvek a gazdasági vonatkozású törvényekben.*

Kötelező irodalom:

Zsolnay László: Versenyképesség és etika.

MOL-etikai kódex. <http://mol.hu/hu/molrol/beszallitoi-kozpont/etikai-kodex>

Ajánlott irodalom:

Arisztotelész: Nikomakhoszi etika. (ford. Szabó Miklós) Budapest, Európa Könyvkiadó, 1997.

Bentham, Jeremy: A hasznosság princípiumáról. Számos élvezet vagy fájdalom értéke, miképpen mérjük őket. In: Brit moralisták a XVIII. században. 680-688. és 707-712. Gondolat Kiadó, Budapest, 1977.

Devlin, Patrick: Az erkölcsök és a büntetőjog. Demokrácia és erkölcs. In: Hart jogtudománya (Szerk. Cs Kiss Lajos), Budapest, ELTE Eötvös Kiadó, 2014.

Dósa István, dr : A bírói viselkedéskultúra, Bírák Lapja 1994. évfolyam 3-4. szám

Dworkin, Ronald: Az alkotmány morális értelmezése és a többségi elv. In: Fundamentum, 1997/1. Budapest. 7-27.

Fleck Zoltán: Bíróságok mérlegen I.-II. Budapest, Pallas Akadémia, 2008.

Fuller, Lon: Az erkölcs, ami lehetővé teszi a jogot. (In: Joguralom és jogállam [szerk.: Takács Péter] Budapest, 1995. 111-115. old

Hart, Herbert L. A: Igazságosság és erkölcs. In: Hart: A jog fogalma. Budapest, Osiris Kiadó, 1995.

Hartmann, Nicolai: Etika. Budapest, Noran Libro Kiadó, 2013.

Hazard, Geoffrey Jr. – Dondi, A: Legal Ethics. A Comparative Ethics. Stanford University Press, California, 2004.

Kant, Immanuel: Az erkölcsök metafizikájának alapvetése. A gyakorlati ész kritikája. Az erkölcsök metafizikája. Budapest, Gondolat kiadó, 1991.

Kengyel Miklós: Perkkultúra – A bíróságok világa – A világ bíróságai. Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2011.

Macintyre, Alisdair: Az erény nyomában. Budapest, Osiris Kiadó, 1995.

Mill, John Stuart: Hogyan bizonyítható a hasznosság elve. Az igazságosság és a hasznosság kapcsolatáról. In: A szabadságról. Haszonelvűség. Budapest, Magyar Helikon Kiadó, 1980.

Moore, George E: Principia Ethica. In: Tények és értékek. A modern angolszász etika irodalmából. (Szerk. Lónyai Mária.) Budapest, Gondolat Kiadó. 1981, 51-105.

Orlik, Deborah K.: Ethics for the legal professional. Pearson Publishing House, Boston-New York, 2014.

Rawls, John: Az igazságérzet. In: Az igazságosság elmélete. Osiris Kiadó, Budapest, 1997, 528-594.

Soltész Judit, dr : A bírói szerep, Bírák Lapja 2000. évfolyam 1-2. szám

Sulyok Tamás: Az ügyvéd alkotmányjogi helyzete. http://doktori.bibl.u-szeged.hu/1686/1/ST_PhD_disszertacio_teljes.pdf

Utasi Ágnes: Az ügyvédek hivatásrendje. Budapest, Új Mandátum Könyvkiadó, 1999.

Zlinszky, János: Keresztény erkölcs és jogász etika. Budapest, Szent István Társulat, 1998.